

Erwin Jans

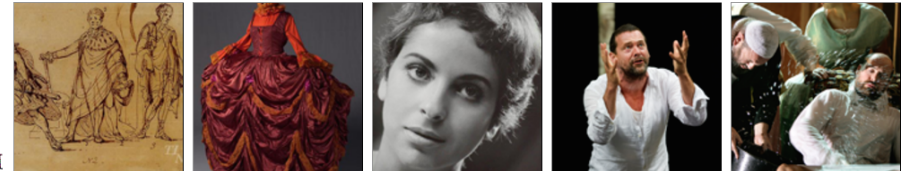
Kennis van theatergeschiedenis kan het theater ernstige schade toebrengen

Aan bovenstaande aan Nietzsche ontleende formulering moet ik vaak denken wanneer ik mijn cursus theatergeschiedenis doceer aan het KASK, het Koninklijk Conservatorium, in Gent. Hebben ze er wel iets aan, de toekomstige theatermakers die voor me zitten? En dan heb ik het minder over historisch belangrijke figuren als Craig, Meyerhold, Piscator, Brecht of Artaud, maar eerder over de recente geschiedenis van het theater in Vlaanderen en Nederland, de geschiedenis van de voorafgaande generatie. Want hier doet zich de spanning het scherpst voelen. Zelf opgevoed met en gevormd door het theater dat in Vlaanderen begin jaren tachtig ontstond – de generatie van inmiddels grote en bekende namen als Jan Lauwers, Jan Fabre, Guy Cassiers, Jan Decorte, Ivo van Hove, Josse De Pauw, Arne Sierens en uit Nederland Maatschappij Discordia, Gerardjan Rijnders, Onafhankelijk Toneel – word ik nu geconfronteerd met studenten voor wie deze namen slechts namen zijn zoals vele andere en niet, zoals voor mij, zowat de essentie van wat modern theater is in Vlaanderen en Nederland. Maar wat doe ik daarmee?

Voor Nietzsche leiden dieren een gelukkig en zorgeloos leven in het hier en nu omdat ze kunnen vergeten. Ze zijn onhistorisch. De mens daarentegen kan niet vergeten en kan zich niet losmaken van zijn verleden. De mens is historisch. Nietzsche pleit voor een evenwicht tussen het historische en het onhistorische, tussen het herinneren en het vergeten. Hij schreef echter in een periode – de tweede helft van de negentiende eeuw – waarin het historische besef haast mythische vormen had aangenomen. Ik heb het gevoel dat we nu aan het begin van de eenentwintigste eeuw in het omgekeerde regime zitten: een regime van het vergeten, van gebrek aan historisch besef. Geschiedenis is koopwaar geworden. Is dat de reden van het enorme succes van de herdenking van de Eerste Wereldoorlog, de Grote Oorlog, in Vlaanderen op dit ogenblik?

Vind ik dat de huidige generatie theatermakers iets fundamenteels aan het vergeten is dat de vorige generatie ontdekt had? Misschien zijn er wel redenen voor dat vergeten? De generatie waarover ik het hierboven had werpt nog steeds haar licht (of haar schaduw?) over het theater in Vlaanderen en Nederland. Het is een generatie die internationaal is doorgebroken en erkend wordt. Maar heeft zij de huidige generatie nog iets te vertellen? Ik heb het gevoel van niet. Vind ik dat erg? Ik heb het gevoel van wel. Moet ik dan gewoon maar aanvaarden dat: het theater van mijn hel – den uit de jaren tachtig stilaan een verhaal van

het verleden aan het worden is? Een verhaal dat: zijn tijd gehad heeft en nu historisch is geworden?

Het paradoxale is dat die grote generatie geen generatie is waartegen je je als jonge maker gemakkelijk kunt afzetten. Tegen wat zou je je in godsnaam afzetten? Je kunt er geen artistieke vadermoord op plegen zonder jezelf voor schut te zetten. Het is een generatie die het theater in alle richtingen heeft opengebrouwen. Je kunt die generatie blijkbaar alleen maar vergeten of negeren. En misschien is dat wat de jonge generatie aan het doen is? Misschien is enig geheugenverlies noodzakelijk om ruimte te creëren voor iets nieuws?

UNIVERSITEIT VAN AMSTERDAM

